

DE KWESTIE

Installatie van zonnepanelen op een dakkapel. Grünfeld en Bakker: „De Nederlandse overheid eigent zich in de energietransitie een rol toe die het helemaal niet heeft.”
FOTO ANP/HH

door
Ralph Dekkers

IN HET VIZIER

Het vuile werk

Buitenlandse correspondenten zijn, met name in conflictgebieden, aangewezen op fixers: lokale journalisten die tegen een vergoeding hun netwerk en kennis van taal en land beschikbaar stellen om jou te helpen met het maken van verhalen. Maar vooral: die de westerse collega uit de problemen houden.

Dat gaat meestal goed. Op de Westelijke Jordaanoever werk ik met een wat oudere Palestijn die zo aimabel is dat zowel heetgebakerde kolonisten als woedende Palestijnse stenengooiers bereid zijn te praten. In Gaza is de fixer een ware held, die mij veilig langs Hamas-checkpoints en Israëliëse bombardementen leidde. Irak dito: een man met zeer goede contacten, die overal deuren weet te openen en aan de frontlinie weet of je rechts- of linksaf moet.

Kortom, zij knappen veel van het vuile werk op. Bovendien keert een westerse journalist meestal na een week weer terug naar huis, terwijl de fixer achterblijft in het conflictgebied, waar hij met zijn familie woont. Daar heeft hij te maken met de autoriteiten, die in grote delen van het Midden-Oosten - laten we het voorzichtig zeggen - weinig op hebben met journalisten.

Enige tijd geleden bezocht ik de Turks-Syrische grens, waar op dat moment Rusland aan de Syrische zijde bombardementen uitvoerde, waardoor de bevolking naar Turkije probeerde te vluchten. Voor een verhaal toog ik met fixer naar een grensdorpje, waar we de ontwikkelingen op de voet konden vol-

Bij de Turkse douane word ik er uitgepikt

gen. Althans, totdat we werden opgepakt. Na een paar uur 'op het bureau' en inbeslagname van m'n fotoestel, mochten we gelukkig weer gaan.

Ik reisde terug naar huis, maar mijn fixer bleef achter en mailde later dat hij voor de rechtbank moest verschijnen. De aanklacht: het illegaal betreden van een militaire zone voor het maken van foto's. (De zone was kort daarvoor ingesteld en stond nergens aangegeven). Maximumpenitentie: 7 jaar. Ik, de westerse journalist die weer thuis was, hoorde van niets.

Totdat ik vorig jaar met het hele gezin voor een tussenstop op het vliegveld van Istanbul arriveerde, waar we vanwege een lange vertraging ons even zouden kunnen opfrissen in een hotel. Bij de douane word ik er uitgepikt en meegenomen door de politie. Shit. Ook tegen mij liep blijkbaar een rechtszaak.

Dramatische toestanden, met een krijsende zoon en een dochter die zich op het politiebureau afvroeg of dit dan het hotel was waar wij ons konden opfrissen. Mede dankzij kordaat optreden van de hoofdredactie, buitenlandchef, collega's, een advocaat en het consulaat, konden wij na een uurtje of zeven onze weg weer vervolgen.

Voor mij betekende het voorlopig even Turkije vermijden. Maar de fixer woont er nog steeds en na de verklaring die ik voor een rechter bij het vliegveld moest geven, werd het proces hervat. Het verlossende woord, voor mij maar vooral hem, kwam onlangs vanuit een rechtbank aan de Turks-Syrische grens: vrijspraak.

OPINIE Hans Grünfeld en Chiel Bakker, VEMW

Overheid moet plaats weten in energietransitie

Niet langer het belang van overheid, maar dat van de consument gaat voor. Met die recente uitspraak verzet het Europese Hof van Justitie de bakens in de huidige energietransitie. Een uitspraak met grote gevolgen voor Nederland, redeneren Hans Grünfeld en Chiel Bakker.

Het is een doorbraak in de energietransitie: de Europese rechter stelt consumentenbelang centraal in besluitvorming. Deze uitspraak volgt op een zaak tussen de Europese Commissie en Duitsland. De rechter stelt daarin dat de Duitse overheid zich ten onrechte bemoeit met de voorwaarden voor toegang van consumenten tot de energienetten en de kosten die zij daarvoor betalen. De overheid, die naast wetgever ook beleidsmaker en in landen als Nederland ook aandeelhouder in energienetten is, riskeert daarmee belangenverstrengeling. Daarom bevestigt het Hof dat het de exclusieve taak van de onafhankelijke toezichthouder is om het recht op aansluiting en transport uit te werken, de kosten juist toe te wijzen, en de manier waarop de netbeheerder diensten inkoop te reguleren.

Bevoegdheid

Ook in Nederland neemt de inmenging van de regering in het energiesysteem toe. Recent voorbeeld is de voorgenomen wetgeving waarmee de energietransitie moet worden versneld: de Energiewet 1.0. Kern van het voorstel is dat onafhankelijke toezichthouder ACM (Autoriteit Consument en Markt) de bevoegdheid ont-nomen wordt om besluiten

te nemen over de energienetten. Hierachter schuilt een jarenlange strijd over onder meer de inkomsten van staatsdeelnemingen als TenneT en Gasunie Transportservices. Waar de ACM in haar besluiten bescherming van het belang van de consument tegenover de monopolistische netbeheerder voorop stelt en die getoetst kunnen worden door de rechter, neemt bij de overheid het aandeelhoudersbelang van dividendinkomsten en maximale winst voor netbeheerders een belangrijke plaats in de besluitvorming in. Daarbij komt dat de overheid soms gebaat is bij het verhullen van de kosten van beleidskeuzes, zoals het beëindigen van het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving. Dat leidt tot besluiten om de werkelijke kosten van het verwijderen van de gasaansluiting te 'socialiseren' - een toverwoord voor het laten verdwijnen van zichtbare kosten door ze te vermengen in een grote pot

met allerlei netwerkkosten.

De uitspraak van het Hof stopt het afglijden naar een gepolitiseerd energiesysteem, biedt de consument effectieve rechtsbescherming en maakt de kosten van zowel overheidsbeleid als het netbeheer transparanter en beter controleerbaar.

Balans

In de energienetten bestaat een spanning tussen betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid. Een onafhankelijke toezichthouder stelt veilig dat de balans tussen deze afwegingen op consequente manier gehandhaafd blijft, onafhankelijk van de

politieke waan van de dag. Voor de burger of het bedrijf dat een aansluiting wil op het overvolle elektriciteitsnet, is het van groot belang dat een besluit hierover genomen wordt op basis van objectieve en non-discriminatoire criteria, niet van politieke afwegingen die van dag tot dag kunnen verschillen. Datzelfde geldt voor nieuwe investeringen in elektriciteits- en gasnetten.

Bij de besluitvorming van de ACM is betrokkenheid en expertise van alle partijen geborgd. Daardoor komen besluiten tot stand die meer rekening houden met de belangen van gebruikers van de infrastructuur. Met de uitspraak van het Europese Hof van Justitie staat de consument weer centraal. Daarmee wordt de energietransitie een stuk transparanter, voorspelbaarder en goedkoper.

Hans Grünfeld (links) en Chiel Bakker zijn resp. algemeen directeur en beleidsadviseur van Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW)

